

ЕКОЛОГІЧНИЙ ВЕКТОР КОМЕРЦІЙНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: УКРАЇНА ТА НІМЕЧЧИНА

Розглянуто актуальні питання розвитку комерційної дипломатії в контексті посилення екологічних пріоритетів за розширення напрямів міжнародного співробітництва України та Німеччини в умовах глобалізації.

Ключові слова: комерційна дипломатія, екологічна безпека, міжнародне співробітництво, бізнес, стратегічне партнерство, стійкий розвиток.

A. V. BOKHAN,
Cand. of Econ. Sci.,
Assoc. Professor of the Chair of International Economy

THE ECOLOGICAL VECTOR OF COMMERCIAL DIPLOMACY: UKRAINE AND GERMANY

Some actual questions of the development of a commercial diplomacy in the context of a strengthening of environmental priorities under the extension of directions of the international collaboration of Ukraine and Germany under conditions of the globalization are considered.

Keywords: commercial diplomacy, environmental security, international collaboration, business, strategic partnership, sustainable development.

Постановка проблеми. В умовах посилення геополітичного впливу на процеси міжнародної економічної інтеграції актуалізується значущість розвитку ефективного співробітництва між країнами. Загальна стурбованість глобальними екологічними проблемами спонукає прогресивну громадськість до вдосконалення стратегій економічного зростання на засадах раціонального природокористування.

Упровадження нового формату ділового співробітництва розширює функції комерційної дипломатії в контексті необхідності протидії екологічним загрозам внутрішнього та зовнішнього середовища країн, що мають інтернаціональний характер прояву. Комерційна дипломатія у спектрі тактичних і стратегічних завдань у сфері зовнішньоторговельної політики застосовує комплекс заходів, методів і практичних дій для досягнення бізнес-компромів і взаємоприйнятних рішень з метою покращення економічних відносин між країнами та формування міжнародної екологічної безпеки.

Успіх здобуття конкурентних переваг на світовому ринку передбачає використання інваріантних моделей бізнесу, які спроможні посилювати еколого-економічні інтереси агентів ринку і послаблювати економіко-політичні конфронтації та соціально-екологічні дисонанси. Саме тому екологічний вектор комерційної дипломатії спроможний впливати на процеси вироблення й узгодження національних інте-

ресів країн щодо їх захисту і лобювання на міжнародному рівні, ратифікації міжнародних угод та їх інкорпорації в систему національного законодавства; при здійсненні переговорного процесу з урегулювання різних конфліктів; під час підготовки аналітичних матеріалів з питань еколого-економічної політики іноземних держав; при участі в підготовці рекомендацій і матеріалів для національних представників на сесіях міжнародних організацій, міжнародних конференціях, ділових міжнародних форумах, переговорах і консультаціях щодо екологізації зовнішньоекономічної діяльності країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значущість екологічної компоненти в розвитку міжнародного економічного співробітництва та дипломатизації суспільних відносин відображено в ряді наукових праць. Так, Л. Добрянська та Є. Хлобистов [1] приділили увагу стратегічному потенціалу екологічної безпеки з огляду на технології економічного зростання; В. Вишнякова [2] – міжнародній інтеграційній політиці в екологічній сфері; В. Манжола, О. Хилько [3] – державному управлінню в безпековому європейському просторі; В. Потапенко [4] – стратегіям безпечного розвитку; Н. Грушинська [5], О. Шаров [6], К. Фліссак [7], О. Ляшенко, З. Бойко [8], Н. Бейн [9], М. Окано-Хейманс [10] – економічній дипломатії як складовій гарантування безпеки країни. Але в цілому питання висвітлено не всебічно.

З урахуванням цього **мета статті** – визначити екологічні вектори розвитку комерційної дипломатії в аспектах розширення напрямів міжнародної економічної діяльності на прикладі співробітництва України та Німеччини. Відповідно до мети дослідження у статті використовуються загальні та спеціальні наукові методи макроекономічного аналізу, що значно поглиблюють розуміння необхідності оновлення завдань комерційної дипломатії та розширення функціональної взаємодії країн стратегічного партнерства. Системний аналіз зарубіжної практики комерційної дипломатії дозволяє виявити можливості його використання з урахуванням специфіки екологічних проблем у розвитку національної економіки. Застосування спеціальних методів обґрунтовує посилення значущості врахування екологічних детермінантів у міжнародному співробітництві та глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Інтеграційні прагнення України та її членство в СОТ актуалізують необхідність здійснення соціально-економічних і екологічних трансформацій. Адже імпульси глобального середовища мотивують суб'єктів ринку звернути увагу на загострення екологічних проблем і спільно протидіяти "асиметричним" загрозам високої інтенсивності впливу на безпеку та добробут усього людства.

Саме тому здійснення економічних перетворень пов'язують з диверсифікацією напрямів бізнес-партнерства та розширенням функції комерційної дипломатії з метою консолідації країн щодо утвердження імперативів екологічної безпеки розвитку. Так, Г. Каррон де ла Каррьер зазначає, що в центрі сучасної економічної дипломатії сформувалися три основних сектори, мета яких – розширення сфери ринкової економіки, забезпечення економічного добробуту партнерів, підтримання рівноваги світової економіки. Перехід на вищий рівень економічної дипломатії є свідченням потреби у збалансуванні, впорядкуванні та послідовності міждержавних відносин з метою покращення рівня сумісності економік різних країн [11].

Сучасна архітектура інтернаціоналізації свідчить не тільки про соціально-економічні та екологічні контрасти між країнами, діаметрально протилежні завдання в міжнародній спеціалізації та виробничій кооперації, але і про однакову уразливість до екологічної експансії, екологічної злочинності, екологічної контрабанди, екологічного тероризму.

За умов такої конкуренції на світових ринках сфера комерційної дипломатії вимагає від її суб'єктів удосконалення компетенцій з метою захисту національних інтересів; укладання взаємовигідних торговельних угод; підтримки вітчизняного бізнесу в секторах зовнішньоекономічної діяльності; вжиття превентивних заходів щодо попередження конфліктів (економічних, торговельних, екологічних); налагодження конструктивного бізнес-діалогу; мирного врегулювання професійно-ділових суперечок тощо.

Глобалізація та економізація зовнішньої політики розширюють спектр цілей комерційної дипломатії, використовуючи для цього нові методи її застосування. Про це свідчить ринкова домінантність корпоративної та екологічної безпеки, складові якої орієнтовані на захист: "ідей" бізнесу та обраної бізнес-моделі поведінки компанії на ринку; "процесу" реалізації ефективної торговельної, посередницької, збутової, цінової та екологічної політики; "систем управління ризиками" в бізнес-діяльності. Виникають різні аспекти конкурентної взаємодії суб'єктів міжнародної торгівлі, що характеризуються такими тенденціями, як генерування бізнес-інновацій; модифікація інформаційних потоків; створення міжнародних бізнес-концептів екологічного спрямування; збільшення кількості телекомунікаційних торговельних мереж, технопарків, технополісів, екополісів, бізнес-інкубаторів, інноваційно-технологічних центрів, консалтингових фірм, інноваційно-фінансових структур; утворення новітніх ринків праці та винахідництва.

З огляду на це забезпечення кращих умов для міжнародного торговельно-економічного співробітництва не тільки спонукає країни до прийняття компромісних рішень на основі зустрічних поступок, але й передбачає використання зовнішніх джерел розвитку та екологічних переваг. Такі механізми взаємодії країн покращують функціонування національних економік і збільшують їх потенціал у міжнародній інтеграції.

Посилення екологічних акцентів у сфері комерційної дипломатії є свідченням необхідності безпечної оптимізації ділових комунікацій між країнами, стимулювання розвитку екологічної індустрії, здійснення "зеленої" модернізації національних економік з використанням зарубіжного досвіду. Прикладом унікальних традицій розвитку комерційної дипломатії, формування ділового та екологічного міжнародного іміджу, а також ефективних інституціональних механізмів підтримки бізнесу за кордоном є Федеративна Республіка Німеччина (табл. 1).

Таблиця 1

Основні інституції комерційної дипломатії Німеччини*

<i>Закордонні представництва (Auslandsvertretungen)</i>
Дипломатичні та консульські представництва (229), підпорядковані Міністерству закордонних справ (Auswärtiges Amt). Економіко-дипломатична місія ФРН орієнтована на стимулювання та забезпечення економічних інтересів Німеччини, а також на сприяння справедливій і тривалій міжнародній економічній кооперації
<i>Німецькі товариства зовнішньоекономічної діяльності і маркетингу (Germany Trade and Invest – GTAI; Gesellschaft für Außenwirtschaft und Standortmarketing mbH)</i>
Дослідження ринків і галузей у контексті виявлення інвестиційної привабливості країн світу; надання довідок з питань конкурсів і тендерів у ФРН і за кордоном; роз'яснення національних і зарубіжних постанов, що регламентують експортні та імпорتنі операції; аналіз і комплексне оцінювання бізнес-проектів, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю (бізнес-план, стратегія позиціонування товарів або послуг, маркетинг; підприємницьке, податкове та трудове право; фінансування, надання субсидій); популяризація

Закінчення таблиці

Німеччини як економічного, технічного, інноваційного та інвестиційного майданчика серед зарубіжних країн; супроводження іноземних компаній у їх адаптації на території ФРН
<i>Зовнішньоторговельні палати (Auslandshandelskammern)</i>
Їх 85 у 125 країнах. Виконують функції: за дорученням уряду представляють економічні інтереси ФРН заради внутрішньої та зовнішньої економічної дипломатії; членської організації для бізнес-структур (50 тис. членів, 80% з яких зареєстровані на межах країни); з надання бізнесу інформаційних, консультативних і посередницьких послуг на комерційній основі під брендом "DEInternational"
<i>Міністерства та відомства фінансової підтримки розвитку німецького бізнесу</i>
Федеральне міністерство економіки та енергетики (BMWі), Міністерство фінансів (BMF), Міністерство транспорту та цифрової інфраструктури (BMVI), Федеральне міністерство освіти і наукових досліджень (BMBF), Міністерство економічного співробітництва та розвитку (BMZ), Німецький федеральний банк, Федеральне об'єднання стимулювання економіки (BWA)
<i>Фонди політичних партій</i>
"Friedrich-Ebert-Stiftung", "Friedrich-Naumann-Stiftung", "Konrad-Adenauer-Stiftung", "Hanns-Seidel-Stiftung", "Heinrich-Böll-Stiftung", "Rosa-Luxemburg-Stiftung"
<i>Товариства міжнародного співробітництва</i>
"Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit", "Europäische Bewegung Deutschland"; Банк розвитку "KfW Entwicklungsbank" та ін.

* Розроблено автором.

Зміцненню позицій ФРН на засадах комерційної дипломатії значною мірою сприяють: федеральне та регіональне фінансування проектів; розвиток мережевої економіки з іноземними організаціями та представництвами, діяльність яких пов'язана з налагодженням ефективних міжнародних зв'язків у сферах освіти, науки, техніки, екології, інновацій і бізнесу. В Німеччині функціонують сім організацій, які виконують роль посередників між замовником (державою) та суб'єктом підтримки (у тому числі бізнесом). Серед них особливо ефективним є Товариство міжнародного співробітництва ("Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit", GIZ) *. Діяльність GIZ представлена у більш як 130 країнах світу та спрямована на підтримку сталого розвитку з урахуванням політичних, економічних, соціальних і екологічних аспектів. Наприклад, в Україні GIZ функціонує у 20 населених пунктах за дорученням чотирьох німецьких міністерств, ЄС і Британського департаменту міжнародного розвитку (DFID). До співпраці в цій системі залучено близько 90 місцевих та міжнародних фахівців, які ведуть свою діяльність на трьох рівнях: корпоративному, регіональному та національному.

Активним учасником у сприянні міжнародному співробітництву у ФРН є Банк розвитку ("KfW Entwicklungsbank"), що входить до фінансової групи KfW ("Kreditanstalt für Wiederaufbau", KfW). Він здійснює фінансову та консультативну підтримку за реалізації програм сталого розвитку, створення соціальної інфраструктури і запобігання змінам клімату в більш як 100 країнах-партнерах з ринка-

* GIZ створено у 2011 р. шляхом злиття трьох організацій – Товариства технічного співробітництва ("Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit", GTZ), Німецької служби розвитку ("Deutscher Entwicklungsdienst", DED), Міжнародного товариства підвищення кваліфікації та розвитку ("Internationale Weiterbildung und Entwicklung GmbH", InWEnt).

ми, що розвиваються або мають транзитивну економіку. Фінансування здійснюється з федерального бюджету через Міністерство економічного співробітництва і розвитку, Міністерство закордонних справ, Міністерство екології, охорони природи та безпеки ядерних реакторів, Міністерство освіти та науки, із залученням KfW на ринках капіталу.

Протягом 2002–2014 рр. Україна отримала від KfW 270 млн. євро (193 млн. євро – з федерального бюджету, 76 млн. євро – з власних коштів KfW) на проекти розвитку фінансової сфери, забезпечення електроенергією, комунального водопостачання і водовідведення, соціальної інфраструктури, захисту навколишнього природного середовища. У 2015 р. Міністерство фінансів України і KfW підписали угоду про надання Україні кредиту в розмірі 200 млн. євро для підтримки Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [12]. Усі проекти Банку розвитку KfW орієнтовані на реалізацію країнами-партнерами національних стратегій з використанням інструментів міжнародного кредитування, мезонінного фінансування, гарантованого забезпечення, інвестиційної підтримки екологічного бізнесу.

Світове визнання ефективності німецької комерційної дипломатії є переконливим для України з огляду на розширення стратегічного партнерства. Зокрема, з урахуванням географічної структури експортні поставки до Німеччини у 2014 р. досягли рівня 1590,6 млн. дол. (електричні машини, одяг та аксесуари до нього, текстильні, механічні машини); імпорتنі поставки – 5360,2 млн. дол. (мінеральне паливо, нафта, механічні машини, засоби наземного транспорту крім залізничного). Серед країн ЄС найбільші обсяги експорту послуг надавалися саме Німеччиною – 672,8 млн. дол. (транспортні, з переробки матеріальних ресурсів, у сфері телекомунікацій, комп'ютерні та інформаційні, ділові); імпорт послуг від Німеччини становив 591,3 млн. дол. (транспортні послуги, ділові, послуги з будівництва, у сфері телекомунікацій, комп'ютерні та інформаційні). Прямі іноземні інвестиції з Німеччини в економіку України на початок 2014 р. сягнули 6202,4 млн. дол., у 2015 р. – 5720,5 млн. дол. *. У цілому динаміка розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та Німеччиною характеризується позитивними тенденціями (табл. 2 і 3).

Таблиця 2

Динаміка зовнішньоторговельних відносин України та Німеччини *

Експорт				Імпорт			
2000 р.	2005 р.	2010 р.	2014 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2014 р.
↑	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓
Зовнішня торгівля товарами між Україною та Німеччиною (млн. дол.)							
741,4	1285,2	1499,5	1590,6	1134,4	3383,8	4605,3	5361,5
Експорт-імпорт давальницької сировини (тис. дол.)							
90933,0	27871,8	20201,8	14573,2	233635,5	272737,0	361692,6	455099,4
Зовнішня торгівля послугами (млн. дол.)							
105,0	185,8	337,2	672,8	69,3	171,3	353,4	591,3

* Складено автором за: Статистичний щорічник України за 2014 рік ; [за ред. І.М. Жук]. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – С. 500.

Наразі кількість представництв німецьких фірм в Україні становить 250, німецьких фірм і спільних підприємств – понад 950. В Україні функціонує більш як 1200

* Стан зовнішньоекономічних відносин із країнами Європейського Союзу за 2014 р. : експрес-випуск. – К. : Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

фірм з участю німецького капіталу *. Крім Посольства Німеччини в Україні їх інтересами опікується "Делегація німецької економіки", яка представляє Асоціацію торговельно-промислових палат ФРН. Це сприяє реалізації проектів у таких сферах, як матеріалознавство, фізичні та хімічні технології, нанодослідження, нанотехнології та нанобіотехнології, дослідження у сфері охорони здоров'я та медичної техніки, інформаційні та телекомунікаційні технології тощо.

Таблиця 3

**Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал)
(станом на 1 січня) ***

(млн. дол.)

Роки	Інвестиційне партнерство			
	Країни світу ↓ Україна	Німеччина ↓ Україна	Україна ↓ Країни світу	Україна ↓ Німеччина
	2001	38750,0	240,9	170,3
2006	16890,0	5503,7	219,5	0,3
2010	40053,0	6601,9	6226,3	5,2
2011	44806,0	7083,0	6868,3	9,2
2012	50333,9	7391,8	6899,7	9,0
2013	55296,8	6120,9	6483,3	9,1
2014	57056,4	6202,4	6597,4	9,4
2015	45916,0	5720,5	6352,2	6,5

* Складено автором за: Статистичний щорічник України за 2014 рік ; [за ред. І.М. Жук]. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – С. 238–241.

Доцільно відзначити, що найбільші зусилля комерційної дипломатії спрямовуються на активізацію міжнародного співробітництва у сфері енергетичної, промислової та екологічної безпеки, агропромислової діяльності, охорони навколишнього природного середовища. Особливе значення в українсько-німецькій співпраці набувають питання екологічного розвитку, що відображено в "Угоді між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про співробітництво у галузі охорони навколишнього середовища", "Договорі про розвиток широкомасштабного співробітництва у сфері економіки, промисловості, науки і техніки" та ін. Так, у 2015 р. відбулась експертна зустріч між представниками Федерального міністерства екології Німеччини та Міністерства з питань екології та природних ресурсів України з приводу механізмів підвищення рівня технологічної й екологічної безпеки ядерних реакторів України та впровадження проектів "Twinning" **.

Головними пріоритетами співпраці є також виконання пунктів Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з питань екології та навколишнього природного середови-

* Офіційний сайт Посольства ФРН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiev.diplo.de>.

** "Twinning" – міжнародна технічна допомога ЄС, яка слугує інструментом інституційної співпраці на рівні державних службовців аналогічних органів державної влади країн – членів ЄС та України з метою вдосконалення державного управління, необхідного для адаптації національного законодавства до норм і стандартів ЄС. У межах проектів "Twinning" проводяться консультивання, тренінги, навчальні поїздки і стажування. Проект "Twinning" спрямований на конкретні та гарантовані результати, коли партнери узгоджують детальну програму роботи в контексті пріоритетних напрямів "acquires".

ща, а також дотримання директив ЄС щодо охорони заповідних зон і глобального захисту навколишнього середовища. Завдяки цьому форми міжнародного співробітництва України та Німеччини у сфері екологічного розвитку постійно вдосконалюються з урахуванням науково-технічних, інформаційних та інноваційних чинників. Взаємну ефективність у досягненні результатів комерційної дипломатії підтверджено укладанням зовнішньоторговельних контрактів, здійсненням міжнародних наукових проектів, наданням технічної допомоги та консультаційних послуг, упровадженням пілотних бізнес-концептів, залученням інвестиційних ресурсів, використанням різних технологій, які охоплюють різні сфери екологічної діяльності (рис.).

Розвиток виробництва енергії та біомаси, біопалива, енергії з біосировини включає створення біоенергетичних комплексів з виробництва біологічного газу та теплової енергії з відходів сільськогосподарського виробництва. Спільна реалізація проектів у сфері радіаційної безпеки поєднує модернізацію саркофагу за допомогою ЄБРР, Фонду “Укриття” і Фонду ядерної безпеки та створення Чорнобильського біосферного заповідника, розробку проектів будівництва сховищ для радіоактивних відходів.

Удосконалення системи міжнародної торгівлі викидами в Україні полягає у співробітництві у процесі реалізації плану імплементації Директиви ЄС 2003/87 про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів; щодо розробки проекту Закону України “Про засади організації та здійснення моніторингу, звітності і верифікації викидів парникових газів”; щодо формування українсько-німецької робочої групи; щодо надання німецькою стороною експертів і консультацій для більш плідної співпраці у сфері створення системи торгівлі викидами в Україні.

З метою розвитку бізнес-діяльності ділові семінари з питань органічного сільського господарства та експортних можливостей проводяться в рамках Програми “EaP-GREEN”, яка фінансується ЄС і організаційно підтримується Програмою ООН з навколишнього середовища (UNEP), Міжнародною Федерацією органічних сільськогосподарських рухів (IFOAM, Нідерланди), дослідними інститутами органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія; “Louis Bolk Institute”, Нідерланди; “Organic Services”, Німеччина; “Grolink”, Швеція), Федерацією органічного руху України, а також національними виробниками та продуцентами органічної сільськогосподарської продукції.

З ініціативи Федерального міністерства продовольства, сільського господарства та захисту прав споживачів ФРН і Міністерства аграрної політики України між країнами налагоджено співпрацю в галузі біоенергетики. Наприклад, у 2009–2012 рр. у межах коопераційних проектів “Сприяння використанню відновлюваних джерел в енергетичних цілях” і відповідно до законодавства ЄС було вдосконалено законодавчі та нормативно-правові акти і стандарти України у сфері біоенергетики; в енергетичних цілях і з урахуванням досвіду ЄС здійснено заходи щодо стимулювання виробництва біопалива, проводилися навчання з питань біоенергетики, сировини та сільськогосподарських відходів. Така співпраця сприяє сертифікації експорту біомаси з України. Крім того, в Україні, відповідно до вимог ЄС, до 2020 р. прогнозується збільшити споживання паливного біоетанолу до 400 тис. т [13].

Співпраця країн, згідно з проектом “Підтримка природно-заповідних територій в Україні”, відбувається в межах Фінансової угоди між KfW та Кабінетом Міністрів України, який представлено Міністерством екології та природних ресурсів України, і передбачає освоєння 14 млн. євро. Проект спрямовано на збереження та створення національних природних парків, біосферних і природних заповідників у Карпатському регіоні України з метою збільшення туристичних потоків, активізації еколого-освіт-

ньої роботи, виконання європейських вимог щодо збереження особливо цінних лісових екосистем, а також тварин і рослин для їх адаптації до змін клімату [14].

Побудовано автором.

Співробітництво між двома країнами включає в себе надання організаційної, інформаційної та фінансової підтримки в розвитку “зеленої” економіки України, посилення можливостей її державних органів влади, малих і середніх підприємств, бізнес-асоціацій щодо впровадження кращих практик “зеленої” модернізації. Замовником “Програми зеленої економіки” (2014–2017 рр.) є Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку (BMZ), яке взаємодіє з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Торговельно-промисловою палатою України. Бюджет програми складає 5 млн. євро і передбачає впровадження енергоефективного та екобезпечного виробництва; поглиблення знань суб’єктами державних інституцій, малих і середніх підприємств і бізнес-асоціацій щодо інструментів “зеленого” розвитку.

За дорученням Федерального міністерства довкілля, охорони природи, будівництва та безпеки ядерних реакторів (BMUB) GIZ консультує Уряд України та Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України щодо правових умов реалізації національних заходів з енергоефективності на муніципальному рівні з метою підтримки ініціатив “Створення енергетичних агентств України” (2014–2017 рр.). Діяльність енергетичних агентств орієнтована на надання консультаційного супроводу відповідним муніципалітетам з питань реалізації заходів з енергоефективності та економії енергії.

Участь у Програмі «“Озеленення” економік у країнах Східного сусідства» (“EaP-GREEN”) на період 2013–2016 рр. включає такі компоненти: інструменти управління та фінансування для заохочення сталого виробництва та споживання, переходу на “зелену” економіку; стратегічне екологічне оцінювання та оцінювання впливу на навколишнє середовище як частина реалізації політики ефективного виробництва і споживання; демонстраційні проекти з реалізації, впровадження та поширення ресурсоефективного та чистого виробництва. Фінансування “EaP-GREEN” виконує Європейська Комісія за спільною згодою та участю чотирьох міжнародних організацій: Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК), Організації з економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Програми ООН щодо навколишнього середовища (UNEP) та промислового розвитку (UNIDO). Додаткова фінансова підтримка здійснюється також іншими країнами (Австрією, Норвегією, Швейцарією, Нідерландами). В Україні програма “EaP-GREEN” отримує підтримку двох національних координаторів – Міністерства екології та природних ресурсів і Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Програма виконується багатонаціональною командою, що складається із співробітників усіх чотирьох міжнародних організацій та орієнтована на конструктивне співробітництво і ділове партнерство у сфері екології.

Серед пріоритетів співробітництва – залучення України до проектів Німецького аерокосмічного центру (DLR), які реалізуються в межах Європейського космічного агентства та програми ЄС “Горизонт-2020” (співробітництво у сфері космічних технологій, дистанційного зондування Землі та спільного створення ракетної техніки). В Україні функціонують “Офіс Ради Європи” та програми “Німецької служби старших експертів” (SES), які долучаються до координації міжнародних програм і бізнес-проектів екоінноваційного спрямування, орієнтованих на залучення інвестицій у відновлювану енергетику, енергозбереження та енергоефективність.

Висновки. За умов розширення функцій комерційної дипломатії, зростання ділової мобільності та інтерактивності суб’єктів міжнародного бізнесу визначальною умовою співробітництва між Україною та Німеччиною постає рівень готовності національної економіки до спільної реалізації екологічних проектів у кон-

тексті можливостей використання світового інноваційного, науково-технічного та інформаційного потенціалу.

Список використаної літератури

1. Добрянська Л.О., Жарова Л.В., Хлобистов Є.В. Стратегічний потенціал екологічної безпеки: технологія економічного зростання : моногр. ; [за ред. Є.В. Хлобистова]. — Львів : Український бестселер, 2012. — 284 с.
2. Вишнякова В.М. Сучасна міжнародна інтеграційна політика України в екологічній сфері // Вісник Запорізького національного університету. — 2012. — № 4 (16). — С. 137–142.
3. Манжола В.А., Хилько О.Л., Божко С.О., Вдовенко В.М. Україна в європейському безпековому просторі : моногр. ; [за ред. В.В. Копійки]. — К. : ВПЦ "Київський університет", 2012. — 320 с.
4. Потапенко В.Г. Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах "зеленої економіки" : моногр. ; [за ред. Є.В. Хлобистова]. — К. : НІСД, 2012. — 360 с.
5. Грущинська Н.М. Економічна дипломатія в сучасних геоекономічних процесах формування світового порядку // Академічний огляд. — 2014. — № 2 (41). — С. 110–116.
6. Шаров О.М. Цивілізаційні основи національних стратегій економічного розвитку // Економічний часопис-XXI. — 2014. — № 5-6. — С. 4–7.
7. Фліссак К.А. Економічна дипломатія : навч. посіб. — Тернопіль : Новий колір, 2013. — 440 с.
8. Ляшенко О.М., Бойко З.М. Економічна дипломатія як гарантування безпеки країни // Стратегічні пріоритети. — 2010. — № 2 (15). — С. 151–157.
9. Bayne N., Woolcock S. The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations. — Burlington : Ashgate Publishing Ltd., 2011. — 426 p.
10. Okano-Heijmans M. Conceptualizing economic diplomacy: the crossroads of international relations, economics, IPE and diplomatic studies // Hague Journal of Diplomacy. — 2011. — Vol. 6. — № 1-2. — P. 7–36.
11. Каррон де ла Каррьер Г. Экономическая дипломатия. Дипломат и рынок ; [пер. с фр.]. — М. : РОССПЭН, 2003. — С. 133.
12. Украина привлекла заем KfW 200 млн. для поддержки Фонда гарантирования вкладов физлиц [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://news.finance.ua/ru/news/-/357934/ukraina-privlekla-zaem-kfw-eur200-mln-dlya-podderzhki-fonda-garantirovaniya-vkladov-fizlits>.
13. Німеччина навчить Україну виробляти біопаливо [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://vcourse.ua/ua/business//28/03/2013>.
14. Німеччина готова надавати Україні допомогу для реалізації екопроектів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua/press-center/news/20/03/2014>.

References

1. Dobryans'ka L.O., Zharova L.V., Khlobystov E.V. *Strategichnyi Potentsial Ekologichnoi Bezpeky: Tekhnologiya Ekonomichnogo Zrostannya, za red. E.V. Khlobystova* [The Strategic Potential of Environmental Security: Technology of Economic Growth], edited by E.V. Khlobystov. Lviv, Ukr. Bestseller, 2012 [in Ukrainian].
2. Vyshnyakova V.M. *Suchasna mizhnarodna integratsiina polityka Ukrainy v ekologichnii sferi* [Ukraine's modern international integration policy in the ecological sphere]. *Visn.*

Zaporizh. Nats. Univ. – Bull. of Zaporizh. Nat. Univ., 2012, No. 4 (16), pp. 137–142 [in Ukrainian].

3. Manzhola V.A., Khylyko O.L., Bozhko S.O., Vdovenko V.M. *Ukraina v Evropeis'komu Bezpekovomu Prostoru, za red. V.V. Kopyiky* [Ukraine in the European Security Space], edited by V.V. Kopyika. Kyiv, Kyiv. Univ., 2012 [in Ukrainian].

4. Potapenko V.G. *Strategichni Priorytety Bezpechnogo Rozvytku Ukrainy na Zasadakh "Zelenoi Ekonomiky", za red. E.V. Khlobystova* [The Strategic Priorities of Ukraine's Safe Development by Principles of the "Green" Economy], edited by E.V. Khlobystov. Kyiv, NISS, 2012 [in Ukrainian].

5. Grushchyns'ka N.M. *Ekonomichna dyplomatiya v suchasnykh geoekonomichnykh protsesakh formuvannya svitovogo porядku* [Economic diplomacy in modern geoeconomic processes of formation of the world order]. *Akad. Oglyad – Acad. Rev.*, 2014, No. 2 (41), pp. 110–116 [in Ukrainian].

6. Sharov O.M. *Tsyvilizatsiini osnovy natsional'nykh strategii ekonomichnogo rozvytku* [Civilization bases of national strategies of economic development]. *Ekon. Chasop. – XXI – Econ. J. – XXI*, 2014, No. 5-6, pp. 4–7 [in Ukrainian].

7. Flissak K.A. *Ekonomichna Dyplomatiya* [Economic Diplomacy]. Ternopil', Novyi Kolir, 2013 [in Ukrainian].

8. Lyashenko O.M., Boiko Z.M. *Ekonomichna dyplomatiya yak garantuvannya bezpeky krainy* [Economic diplomacy as a guarantee of country's security]. *Strat. Prioryt. – Strat. Prior.*, 2010, No. 2 (15), pp. 151–157 [in Ukrainian].

9. Bayne N., Woolcock S. *The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations*. Burlington, Ashgate, 2011.

10. Okano-Heijmans M. Conceptualizing economic diplomacy: the crossroads of international relations, economics, IPE and diplomatic studies. *Hague J. of Diplom.*, 2011, Vol. 6, No. 1-2, pp. 7–36.

11. Carron de le Carriere G. *Ekonomicheskaya Diplomatiya. Diplomat i Rynok* [La Diplomatie Economique. Le Diplomate et le Marche]. Moscow, ROSSPEN, 2003 [in Russian].

12. *Ukraina privlekla zaem KfW 200 mln. dlya podderzhki Fonda garantirovaniya vkladov fizlits* [Ukraine has attracted the loan of KfW 200 mln for the support of the Fund of guarantee of deposits of natural persons], available at: <http://news.finance.ua/ru/news/-/357934/ukraina-privlekla-zaem-kfw-eur200-mln-dlya-podderzhki-fonda-garantirovaniya-vkladov-fizlits> [in Russian].

13. *Nimechchyna navchyt' Ukrainu vyroblyaty biopalyvo* [Germany will learn Ukraine to produce biofuel], available at: <http://vkurse.ua/ua/business//28/03/2013> [in Ukrainian].

14. *Nimechchyna gotova nadavaty Ukraini dopomogu dlya realizatsii ekoproektiv* [Germany is ready to help Ukraine to realize the ecoprojects], available at: <http://www.menr.gov.ua/press-center/news/20/03/2014> [in Ukrainian].